

FORCAVI

Project

Saistības pret personām ar intelektuālās attīstības traucējumiem

Tiesības un Dzīves Kvalitāte

AFANIAS

1° Prezentācija

2° INVALIDITĀTES PARADIGMA

3° Personu ar invaliditāti TIESĪBAS un
ANO Konvencija

4° ATBALSTA PIEMĒRS

5° DZĪVES KVALITĀTES PIEMĒRS

6° Secinājumi un novērtēšana

FORCAVI

Project

Mācīties nozīmē atcerēties to, ko jūs jau zināt.

Darīt nozīmē parādīt, ka jūs to zināt.

**Mācīšana ir atgādināšana citiem, ka viņi zina tieši
tikpat labi kā jūs.**

Mēs visi esam skolnieki, darītāji un skolotāji.

Ričards Bahs

FORCAVI

Project

UN ES PATS, KO ES DARU?

FORCAVI

Project

FORCAVI

Asociación personām ar intelektuālās attīstības traucējumiem

Ko mēs izveidojām?

FORCAVI

Project

FORCAVI

Project

Ko piedāvā restorāns?

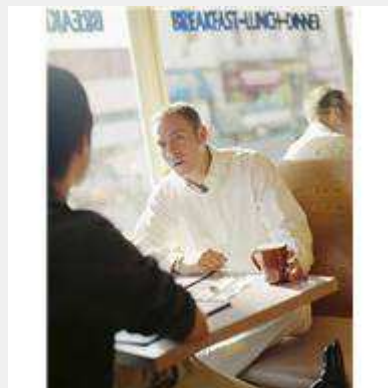
FORCAVI

Project

KAS NODROŠINA PAKALPOJUMUS?

KAS IR KLIENTI?

FORCAVI

Project

FORCAVI

- ✓ Kādu dzīves kvalitāti mēs veidojam/ piedāvājam?
- ✓ Kas ir mūsu klients?
- ✓ Kā mēs zinām, ka tas, ko mēs piedāvājam, ir tas pats, ko vēlas klients?
- ✓ Kā šis uzdevums ietekmē manu un komandas darbu?
- ✓ Kas manā darbā man sniedz apmierinātību? Kādu pievienoto vērtību es radu, lai sevi motivētu un iesaistītu dzīves kvalitātes veicināšanā cilvēkiem ar intelektuālās attīstības traucējumiem?

FORCAVI

Project

VIDEOS

KO NOZĪMĒ INVALIDITĀTE?

Invaliditātes jēdziens pastāvīgi attīstās, un tas aptver visus cilvēkus, kuriem ir ilgstoši traucējumi, „kas mijiedarbībā ar dažādiem šķēršļiem var apgrūtināt viņu pilnvērtīgu un efektīvu līdzdalību sabiedrības dzīvē, lai viņi būtu vienlīdzīgi ar citiem.”

Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencija par cilvēku ar invaliditāti tiesībām. 2006

FORCAVI

Project

**Invaliditāti nosaka vide un
sabiedrība kopumā, tā
neiedzimst un to neiedod.**

FORCAVI

Project

TERMINU ATTĪSTĪBA

- Nenormāls
- Zem normas
- Atpalicis
- Invalīds
- Cilvēki ar....
- Nepieskaitāms
- Mani bērni

KO NOZĪMĒ BŪT CILVĒKAM? (jaunā piemēra kontekstā)

- ***Ir dzīves projekts;***
- ***Ir sapņi, ne tikai funkcionalitāte un racionalitāte;***
- ***Pašcieņas saglabāšana: būt iespējai izmantot visas tiesības;***
- ***Eksistē vēsture: tagadne, pagātne un nākotne;***
- ***Atzīt citus un būt cilvēku atzītam.***

FORCAVI

Project

SAISTĪBAS PRET PERSONĀM AR INTELEKTUĀLĀS ATTĪSTĪBAS TRAUCĒJUMIEM

Personu ar intelektuālās attīstības
traucējumiem tiesības.
ANO Konvencija

INSTRUKTORU APMĀCĪBA par personu ar intelektuālās attīstības traucējumiem tiesībām

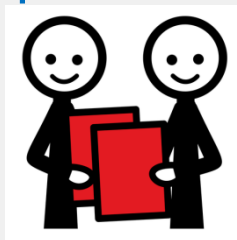
- ✓ Personas ar intelektuālās attīstības traucējumiem spēj apmācīt citas personas.
- ✓ Daži cilvēki vēlas to darīt. Viņiem ir nepieciešams dot iespējas un atbalstu.

FORCAVI

Project

APMĀCĪBA PAR TIESĪBĀM

Apmācību kursā par tiesībām tiek izmantots viens
pamatsdokuments:

Konvencija

Apmācības mērķi ir:

Dot zināšanas personām ar intelektuālās
attīstības traucējumiem par viņu tiesībām.

Iemācīt, kā paskaidrot cilvēkiem, kādas ir viņu
tiesības.

FORCAVI

Project

PREZENTĀCIJA

Linda Liece

Linda Ivanova

FORCAVI

Project

PILNTIESĪGS PILSONIS

LĪDZDALĪBA

INTEGRĀCIJA

TIESĪBAS

FORCAVI

Project

KĀDAS IR TIESĪBAS?

MĒS ESAM CILVĒKI:

Mēs esam līdzīgi.

Dažās lietās mēs esam atšķirīgi.

FORCAVI

Project

Dzīvot labi

FORCAVI

Project

Lai dzīvotu, mums ir nepieciešama citu cilvēku klātbūtne.

Visiem cilvēkiem ir nepieciešams citu cilvēku atbalsts.

Mēs arī spējam atbalstīt citus cilvēkus.

FORCAVI

Project

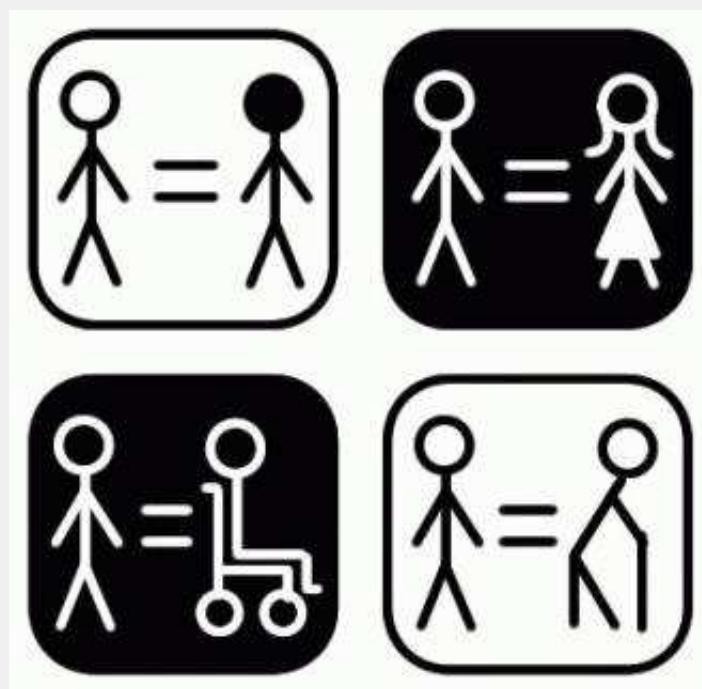
Normas cilvēkiem, lai dzīvotu kopā un līdzdarbotos.

FORCAVI

Project

Mums visiems ir tiesības, kuras jāciena arī citiem.

FORCAVI

Project

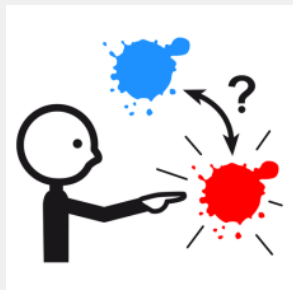

ANO Konvencija sastādīta tā, lai visā pasaulē tiktu ņemtas vērā, personām ar invaliditāti piešķirtās tiesības.

KONVENCIJA

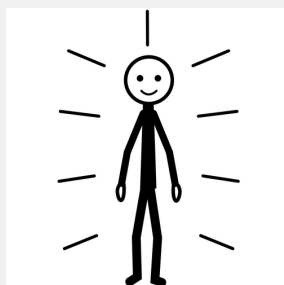

Cieņa pret atšķirīgo un personu ar invaliditāti kā cilvēku daudzveidības un cilvēces daļas pieņemšana.

Vienādas iespējas

Nediskriminācijas princips

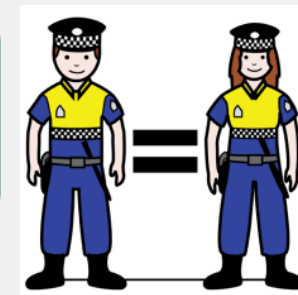
Cilvēkam piemītošās cieņas, personīgās patstāvības, tostarp personīgas izvēles brīvības un personas neatkarības ievērošana

KONVENCIJA

Vienlīdzība starp vīrieti un sievieti

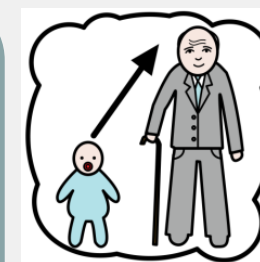

Pilntiesīga dalība un integrācija sabiedrībā

Pieejamība

Cieņa pret bērnu ar invaliditāti spēju attīstību un pret bērnu ar invaliditāti tiesībām saglabāt savu identitāti

KONVENCIJA

Pieejamība

Lai ļautu cilvēkiem ar invaliditāti dzīvot neatkarīgi, viņiem ir jāgarantē fiziskas vides un informācijas pieejamība.

Vienlīdzība un nediskriminācijas princips

Visi cilvēki ir vienlīdzīgi likuma priekšā, jo invaliditāte nav iemesls diskriminācijai.

FORCAVI

Project

KONVENCIJA

VIENLĪDZĪGA TIESĪBSPĒJAS ATZĪŠANA (12. pants)
Tas nozīmē, ka cilvēkiem ar invaliditāti ir tiesības mantot, iegūt īpašumus un kontrolēt savas lietas.

**PATSTĀVĪGS DZĪVESVEIDS UN IEKĻAUŠANA
SABIEDRĪBĀ (19. pants)**

Tas nozīmē, ka cilvēki var brīvi izvēlēties – ar ko dzīvot un kur dzīvot. Viņiem jābūt pieejamiem pakalpojumiem un objektiem.

APEE

KONVENCIJA

VĀRDA UN UZSKATU BRĪVĪBA UN PIEEJA INFORMĀCIJAI (21. pants)

Cilvēkiem ir tiesības brīvi izteikties, un komunicēt tā, kā viņi to vēlas. Informācijai ir jābūt pieejamai.

PRIVĀTĀS DZĪVES NEAIZSKARAMĪBA (22. pants)

Visiem cilvēkiem ar invaliditāti ir tiesības aizsargāt savu privāto dzīvi, godu un reputāciju.

FORCAVI

Project

Privātās dzīves
neaizskaramība

- Es ģērbjos savā istabā aiz aizvērtām durvīm.
- Ja es runāju pa telefonu, cilvēks, kas mani atbalsta, vienmēr ir blakus un klausās, ko es saku.
- Atbalsta personāls runā par mani tā, it kā manis nebūtu klāt.
- Man ir skapis savām mantām un neviens tām nepieskaras bez manas atļaujas.

APEE

FORCAVI

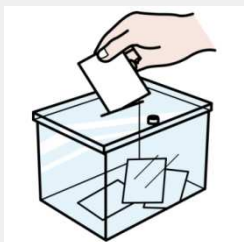
Project

KONVENCIJA

CIEŅA PRET DZĪVESVIETU UN ĢIMENI (23. pants)
Cilvēki ar invaliditāti var stāties seksuālās attiecībās, precēties un dzemdēt bērnus, ja viņi to vēlas.

LĪDZDALĪBA POLITISKAJĀ UN SABIEDRISKAJĀ DZĪVĒ (29. pants)
Cilvēki ar invaliditāti var balsot, ievēlēt valdību, piedalīties NVO un politiskajās partijās.

APEE

FORCAVI

Project

DOKUMENTI VIEGLĀ VALODĀ:

- 1) Konvencija par personu ar invaliditāti tiesībām;
- 2) Darba likums;
- 3) Patērētāju tiesību aizsardzības likums.

Šos dokumentus personas ar invaliditāti var izmantot, lai :

- ✓ ZINĀTU
- ✓ NOVĒRTĒTU
- ✓ PIEPRASĪTU
- ✓ IEGŪTU MATERIĀLUS

PALDIES, Linda un Linda!

KAS IR ATBALSTS?

- *BRILLES*
- *RATIŅKRĒSLS*
- *TĀFELE un KRĪTS*
- *GPS navigācijas iekārta*
- *DARBARĪKI: šķēres, nūja, kāpnes, u.c.*

FORCAVI

Project

***„ATBALSTS IR RESURSU
KOPUMS UN STRATĒGIJAS,
KURU MĒRĶIS IR VEICINĀT
ATTĪSTĪBU, IZGLĪTĪBU,
INTERESES, IEDZĪVOTĀJU
LABKLĀJĪBU UN UZLABOT
INDIVIDUĀLO DARBĪBU”***

AAMMR 2002

FORCAVI

Project

***GUDRA ATBALSTA ĪSTENOŠANA VAR UZLABOT
PERSONU AR INTELEKTUĀLĀS ATTĪSTĪBAS
TRAUCĒJUMIEM FUNKCIONĀLĀS SPĒJAS,***

***NODROŠINOT RESURSUS, KAS UZLABO
PERSONĪGOS REZULTĀTUS UN SEKMĒ:***

- ✓ ***VIŅU PILNVARAS***
- ✓ ***INTEGRĀCIJU KOPIENĀ***
- ✓ ***PERSONISKĀS IZAUGSMES UN ATTĪSTĪBAS
IESPĒJAS.***

FORCAVI

Project

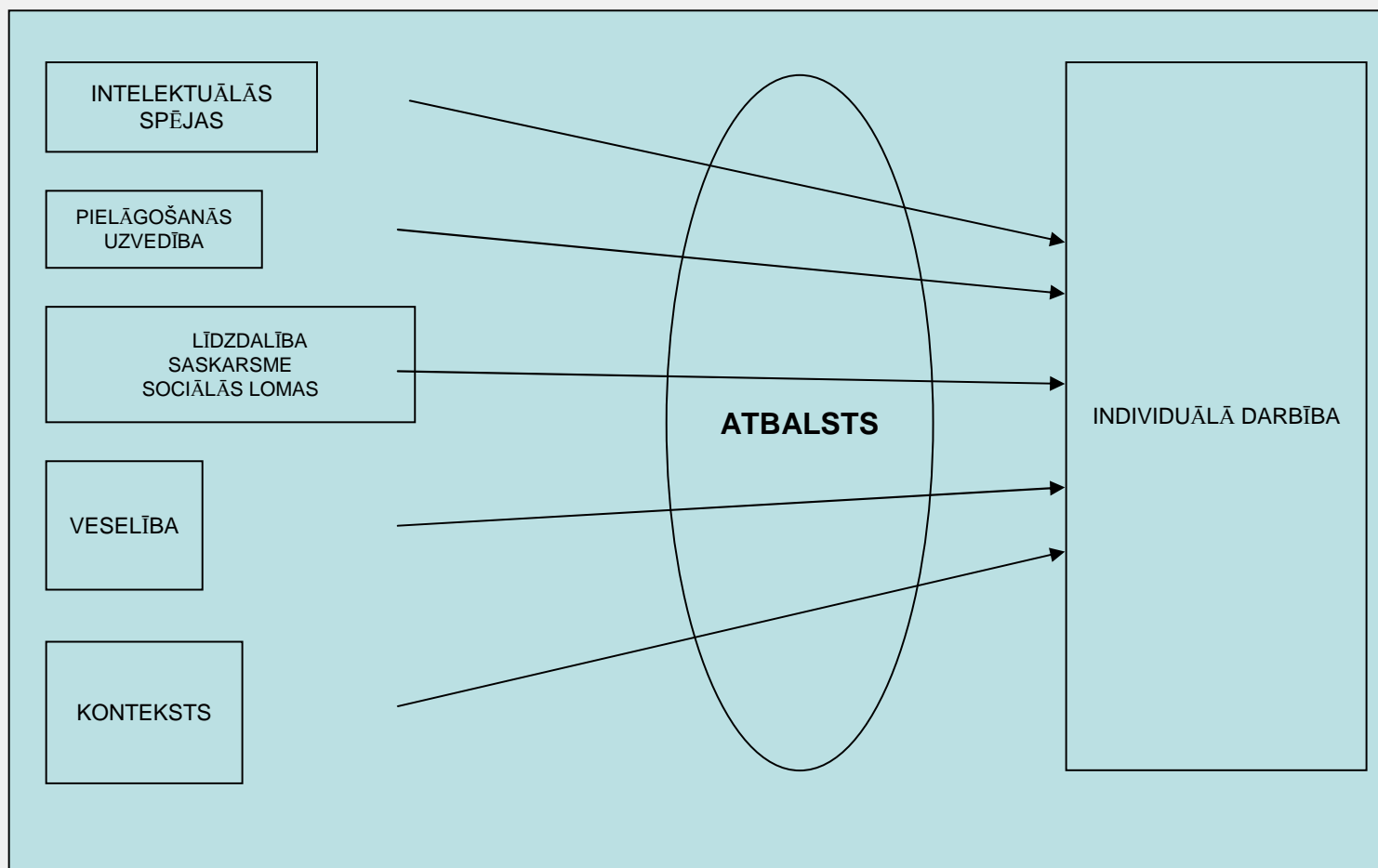
**ATBALSTA NODROŠINĀŠANAS GALVENAIS MĒRĶIS
PERSONĀM AR INTELEKTUĀLĀS ATTĪSTĪBAS
TRAUCĒJUMIEM IR UZLABOT VIŅU PERSONĪGOS
REZULTĀTUS ATTIECĪBĀ UZ:**

- **NEATKARĪBU;**
- **ATTIECĪBĀM;**
- **LĪDZDALĪBU KOPIENĀ;**
- **PERSONĪGO LABKLĀJĪBU.**

FORCAVI

Project

Cilvēka attīstības konceptuālā shēma (Amerikas Intelektuālo un attīstības traucējumu asociācija (AAIDD), 2010).

Tiek piedāvāts atbalsta procesa plānošanas un novērtēšanas modelis, kas sadalīts četros soļos:

- Piemērotu atbalsta jomu noteikšana.
- Piemērotu darbību noteikšana katrai jomai.
- Nepieciešamā atbalsta intensitātes novērtēšana.
- Atbalsta plānošana.

FORCAVI

Project

IETEIKUMI:

- *Ņemt vērā personīgās attiecības, kuras cilvēks izvēlas kā galveno saikni uz individuālam atbalstu;*
- *Atbalstam jābūt cieņpilnam un godpilnam.*

Atbilstošs atbalsts

“visi cilvēki spēj attīstīties”

FORCAVI

Project

Aktivāte

5 NEPIECIEŠAMAS LIETAS, KAS UZLABOS MANU DZĪVES KVALITĀTI

1._

2._

3._

4._

5._

Aktivāte

5 NEPIECIEŠAMAS LIETAS, KAS UZLABOS DZĪVES KVALITĀTI

1._

2._

3._

4._

5._

DZĪVES KVALITĀTE

- Tā ir DAUDZPUSĪGA, to ietekmē PERSONISKIE UN VIDES FAKTORI, kā arī to mijiedarbība.
- Tā rada VIENĀDAS DIMENSIJAS visiem cilvēkiem.
- Tai ir SASTĀVDAĻAS, kas ir gan SUBJEKTĪVAS, gan OBJEKTĪVAS.
- Tā uzlabo PAŠNOTEIKŠANOS, RESURSUS UN MĒRĶUS DZĪVĒ.

FORCAVI

Project

Fiziskā labklājība

Man ir laba veselība

Materiālā labklājība

Man ir nepieciešamie resursi

Emocionālā labklājība

Es jūtos mierīgi un droši

Savstarpējās attiecības

Ir cilvēki, kuri mani mīl: ģimene, draugi,...

Sociālā iekļaušanās

Es izmantoju savas apkaimes resursus

Pašnoteikšanās

Es pieņemu lēmumus savā dzīvē

Personīgā attīstība

Es varu apgūt jaunas lietas

Tiesības

Manas pamattiesības tiek cīnītas

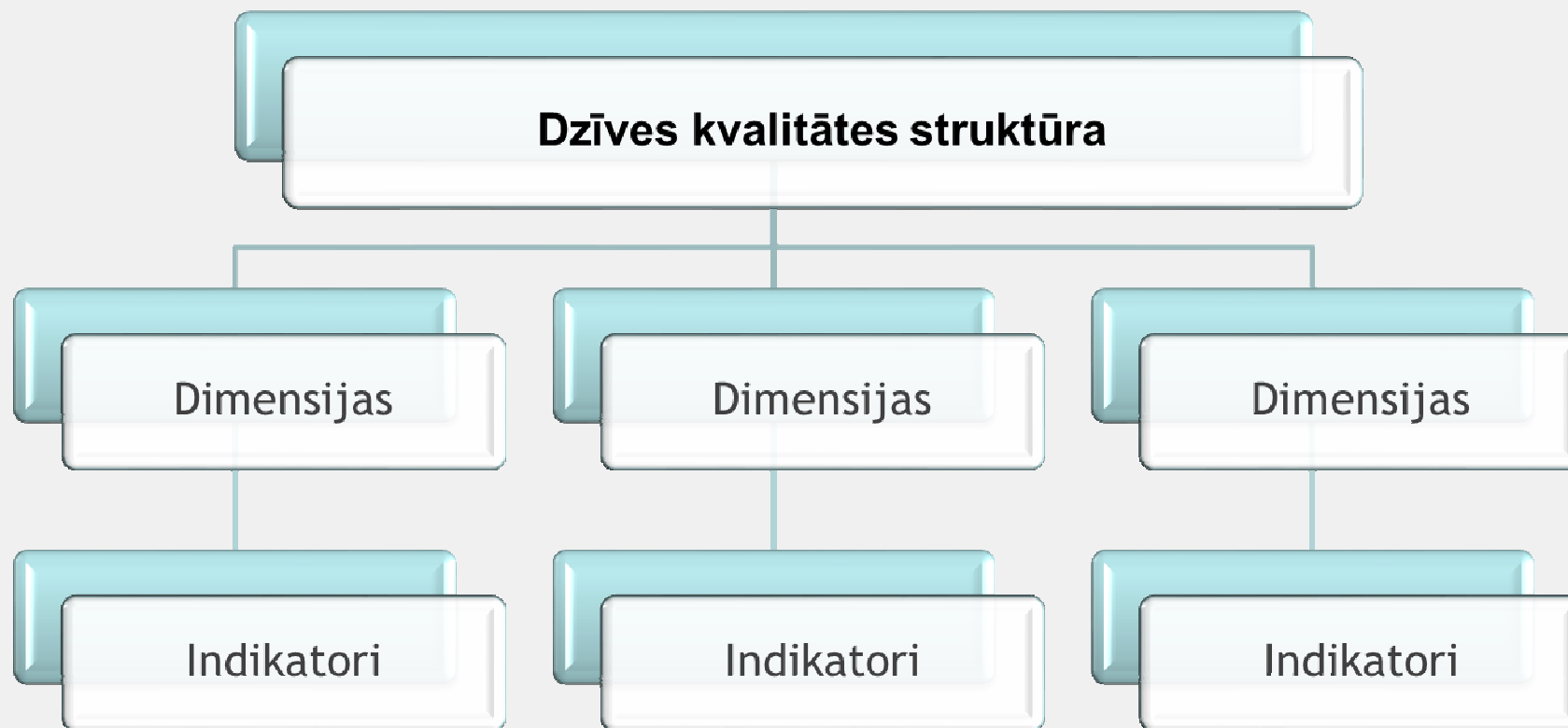
FORCAVI

Project

APEE

MATERIĀLĀ LABKLĀJĪBA

1. Piedalos savas mājas iekārtošanā.
2. Es jūtos labi savās mājās vai istabā.
3. Es varu izmantot naudu, kas man ir nepieciešama.
4. Tērēju savu naudu tam, kam gribu.
5. Zinu, cik naudas man ir tērēšanai.
6. Man ir savas mantas, kas ļauj justies labi.
7. Man ir mobilais telefons un es zinu, kā to lietot.
8. Man ir atmiņas par dzīvošanu mājās.
9. Tērēju naudu, lai darītu to, ko vēlos (iepirkšanās, ceļojumi,...).

PAŠNOTEIKŠANĀS

1. Man ir manas mājas atslēga.
2. Izvēlos savu ikdienu un paradumus.
3. Izvēlos un pērku to, kas nepieciešams pēc maniem ieskatiem (apģērbs, personīgās higiēnas priekšmeti..).
4. Pērku to, kas nepieciešams manai mājai (pārtika, piederumi...).
5. Izvēlos, ko es darīšu un kur došos brīvajā laikā.
6. Izlemju, kā un ar ko kopā vēlos dzīvot.
7. Izvēlos cilvēkus, kuru atbalstu vēlos saņemt (brīvajā laikā, personīgajā aprūpē, u.c....)
8. Izvēlos, kādas lietas vēlos iemācīties un uzlabot savā dzīvē.
9. Man ir mērķi un plāni nākotnei, un es varu tos īstenot.
10. Spēju atrisināt radušās problēmas.
- 11.. Patstāvīgi veicu ikdienas aktivitātes.

SAVSTARPĒJĀS ATTIECĪBAS

1. Sastādu plānus kopā ar saviem draugiem.
2. Sastādu plānus kopā ar savu partneri.
3. Mani apmeklē mani draugi vai partneris, kad es to vēlos.
4. Mani apmeklē mana ģimene, ja es to vēlos.
5. Es apmeklēju savu ģimenes māju, ja es to vēlos.
6. Izlemju, ko aicināt uz savas dzimšanas dienas svinībām, un kā to svinēt.
7. Man ir piezīmju grāmatā ar manu draugu un ģimenes locekļu tālrunu numuriem.
8. Es cienu kopdzīves normas.
9. Man ir labas attiecības ar dzīvokļa biedriem..

FIZISKĀ LABKLĀJĪBA

1. Mana privātā dzīve tiek cienīta.
2. Pārzinu un kontrolēju medikamentus, ko es lietoju.
3. Zinu, kas ir jādara, ja es jūtos slikti.
4. Zinu, kā atpūsties, ja tas ir nepieciešams.
5. Rūpējos par savu uzturu un veselību.
6. Rūpējos par savu izskatu un personīgo higiēnu.
7. Guļu tik ilgi, cik man tas ir nepieciešams.
8. Varu atpūsties, kad es vēlos.
9. Es esmu informēts un pieņemu lēmumus par savu seksualitāti.

TIESĪBAS

1. Mans grafiks, ieradumi un dienas kārtība tiek cienīta.
2. Es saņemu atbalstu, kas man ir nepieciešams, lai komunicētu un cilvēki, ar kuriem es dzīvoju, saprot mani.
3. Esmu informēts par to, kas notiek manās mājās un dzīvesvietā.
4. Esmu informēts par norunātajām tikšanās reizēm, svinībām un svarīgiem brīžiem.
5. Man ir sapņi, kurus es gribētu piepildīt.
6. Zinu savas tiesības un pienākumus un atzīstu tos.
7. Zinu, kā pateikt NĒ, un brīvi pateikt, kas man nepatīk.
8. Zinu savu grafiku un esmu informēts par to, kas notiks tuvākajā nākotnē un par izmaiņām.
9. Cilvēki, kas mani atbalsta, pazīst mani un izprot manu uzvedību.

EMOCIONĀLĀ LABKLĀJĪBA

1. Manas emocijas tiek noteiktas un pret tām izturas pareizi.
2. Jūtos apmierināts ar savu dzīvi.
3. Man ir vaļasprieki, kas man patīk (mājās un kopienā).
4. Man ir pozitīvs priekšstats par sevi.
5. Jūtos spējīgs paveikt jaunas lietas un mācīties.

PERSONĪGĀ ATTĪSTĪBA

1. Protu pagatavot vienkāršus ēdienus (salāti, sviestmaizes, omletes...)
2. Uzturu savu mājokli kārtībā un tīrībā.
3. Protu izpildīt pamatdarbus mājās.
4. Zinu un spēju paskaidrot, kas man patīk un kas nepatīk.
5. Zinu, kas man labi padodas un, kas man ir grūti.
6. Man ir iespējas palīdzēt citiem cilvēkiem.
7. Zinu, kā izmantot sadzīves tehniku savās mājās. .

SOCIĀLĀ INTEGRĀCIJA

1. Pazīstu apkaimi, kur es dzīvoju un pakalpojumus, kas tur tiek piedāvāti.
2. Spēju izmantot sabiedriskā transporta līdzekļus.
3. Pazīstu cilvēkus savā apkaimē un dalos ar viņiem.
4. Zinu, kur doties, ja man rodas problēmas manā apkaimē.
5. Piedalos kopienas un vispārējās brīvā laika pasākumos.
6. Pārvietojos tuvākajā apkaimē patstāvīgi.
7. Pieņemamā veidā sazinos ar cilvēkiem, kurus satieku uz ielas.
8. Piedalos brīvā laika aktivitāšu pulciņā, klubā vai asociācijā.

Dzīves kvalitāte

Objektīvi apstākļi

Subjektīvs viedoklis

DZĪVES KVALITĀTES INDIKATORI
Galvenie dzīves kvalitātes apstākļi

PERSONĪGIE REZULTĀTI
Kas šim cilvēkam ir svarīgs
un nozīmīgs

FORCAVI

Project

- Dzīves kvalitātes pamatlīnija.
- Noteikt jomas uzlabošanai.
- Ierosināt uzlabošanas darbības, kas fokusējas uz viņu dzīvesveidu.

- Noteikt viņu personīgos rezultātus.
- Ierosināt atbalsta darbības viņu centienos sasniegt mērķus

**Atbalsts, kas fokusēts uz cilvēku
(Orientēts uz personīgajiem
rezultātiem)**

APEE

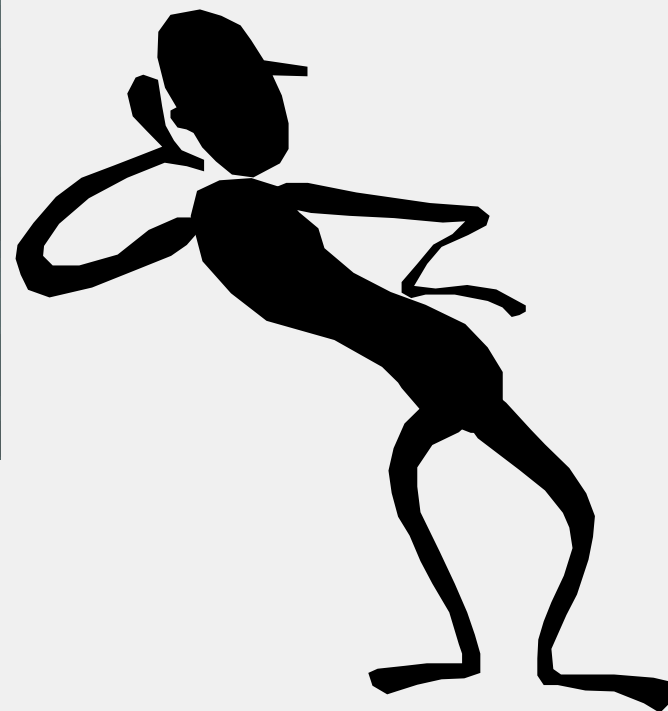
FORCAVI

Project

Kā mēs to daram?

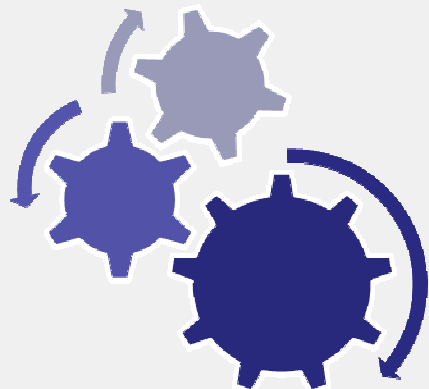
UZKLAUSOT

CILVĒKUS

FORCAVI

Project

Cilvēka dzīve NAV sadalīta SLĒGTOS NODALĪJUMOS. Situācijas, vide, domas un jūtas veido dzinēju, kas darbina cilvēku dzīves.

To cilvēku, ar kuriem mēs strādājam, dzīves nevar tikt sadalītas tikai tādās jomās, kurās mēs ar viņiem saskaramies.

IZMAIŅAS MANĀ, KĀ SPECIĀLISTA LOMĀ

IZMAIŅAS ORGANIZĀCIJAS LOMĀ

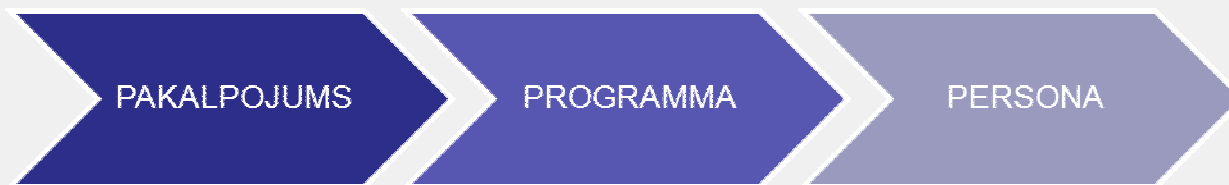

KAS TIEK IETVERTS ORGANIZATORISKAJĀS IZMAIŅĀS?

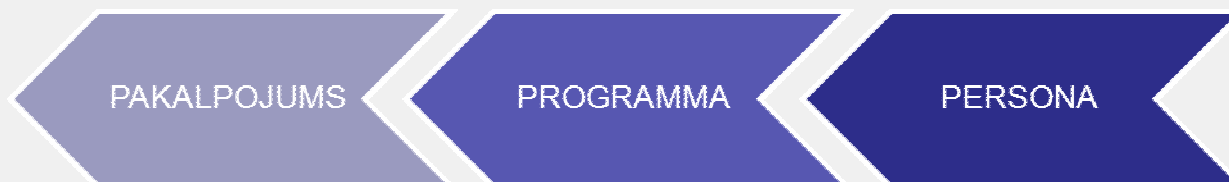
- HORIZONTĀLAIS LĪMENIS
- KOPIENĀ VEIDOTAS ORGANIZĀCIJAS
- UZ PIEPRASĪJUMIEM BALSTĪTAS PRAKSES
ATTĪSTĪTĀJI
- ZINĀŠANU VEIDOTĀJI UN ATTĪSTĪTĀJI
- KĻŪŠANA PAR ATBALSTA KOORDINATORIEM

FORCAVI

Project

"No procesa, kas fokusējas uz pakalpojumu, uz procesu, kas fokusējas uz cilvēku, viņa/ viņas labklājību un dzīves kvalitāti"

FORCAVI

Project

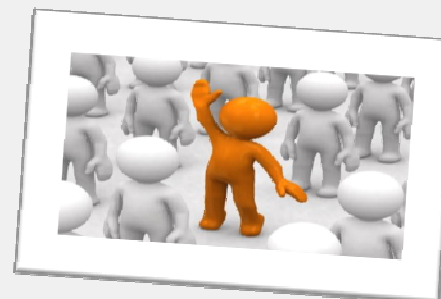
Izdzīvošana

Dzīvošana

Laba dzīvošana

“VIŅU TIESĪBAS, MŪSU SAISTĪBAS”

APVIENOTO NĀCIJU ORGANIZĀCIJAS KONVENCIJA PAR CILVĒKU AR INVALIDITĀTI TIESĪBĀM

Preambula

Valstis, kas ievēro šo līgumu,

- a) piekrīt tam, ka brīvība un miers pasaulē ir svarīgi.
Ir svarīgi, ka pret visiem cilvēkiem izturas taisnīgi.
Pret visiem cilvēkiem jāizturas ar cieņu.
Visi cilvēki ir vērtīgi.
Visiem cilvēkiem ir vienādas tiesības
un tās nevar atņemt.
Tas ir noteikts Apvienoto Nāciju Organizācijas Statūtos.
- b) atzīst, ka Apvienoto Nāciju Organizācija
citos likumos ir noteikusi,
ka visiem cilvēkiem tiesības un brīvības
pieder bez atšķirībām,
- c) apstiprina, ka visu cilvēku tiesības un brīvības
ir savstarpēji saistītas un atkarīgas.
Tās nav dalāmas.
Invalidiem tiesības un brīvības
ir jāizmanto bez diskriminācijas,
- d) piekrīt citiem starptautiskajiem likumiem

Dzīves kvalitātes vadošā komanda gatavojas:

- Izveidot sadarbību dzīves kvalitātes modeļa ieviešanai katrā centrā vai dienestā.
- Katrā centrā/dienestā tiks sniegts atbalsts dzīves kvalitātes plāna īstenošanai.

FORCAVI

Kā galvenie aktieri tiks
iesaistītas
ģimenes

Tam ir nepieciešama
papildus apmācība

APEE

FORCAVI

Project

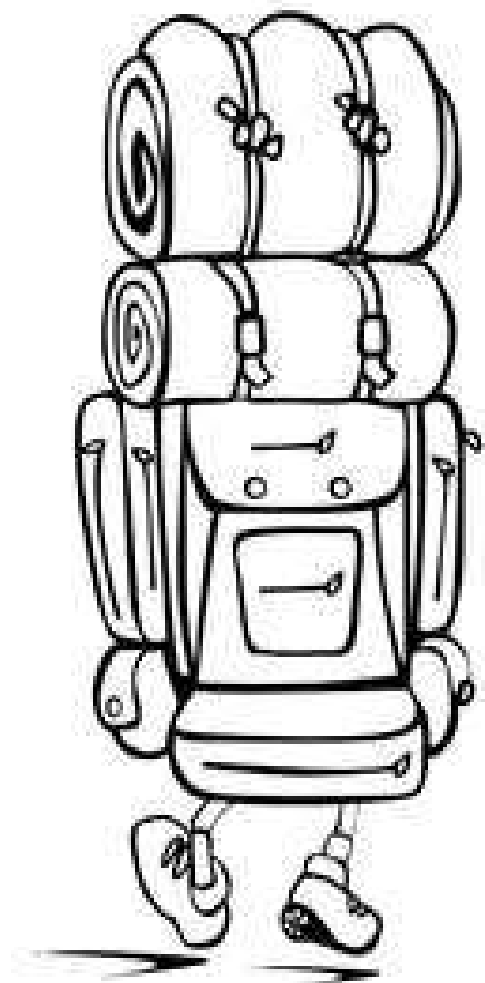
Personas ar intelektuālās attīstības traucējumiem
būs galvenās visās veiktajās aktivitātēs.

APEE

FORCAVI

KAS IR JŪSU
MUGURSOMĀ?

APEE

FORCAVI

Project

PALDIES!

